

РАВНИЩЕ НА ФОРМИРАНОСТ НА ЛИТЕРАТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ У УЧЕНИЦИТЕ В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН СПОРЕД РОДИТЕЛИТЕ ИМ

Десислава Тодорова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Българският език и литературата обхващат две научни области. Те са комплексно свързани и са част от един учебен предмет в началния етап на основната степен на образование. Формирането на литературни компетентности у учениците е възможно чрез паралелното им изграждане с езиковите, комуникативноречевите и социокултурните компетентности. Това са четирите области на компетентност, на основата на които са разработени учебните програми по български език и литература за I–IV клас. Причината настоящото изследване да се провежда сред представителите на родителите, е фактът, че най-близкото социално обкръжение е фактор, стимулиращ формирането на литературни компетентности и среда, която обективно преценява възможностите и напредъка на учениците.

Ключови думи: литературна компетентност; начален етап на основната степен на образование; четене с разбиране

По данни на НСИ за 2018 г. броят на учениците в начален етап е 262 735. При доверителен интервал $\pm 5\%$ извадката следва да бъде от 397 родители на ученици, а при доверителен интервал от $\pm 10\%$ – 100 родители на ученици (Bijkov, 1996). Анкетирането е осъществено на случаен принцип в столични и областни училища, а също и по електронен път. Резултатите, до които ще достигне изследването, следва да бъдат разглеждани като представителни за страната.

Броят на раздадените анкети сред родителите на ученици в начален етап е 433. Отговор е получен на 202 от тях. Бихме могли да говорим за голяма по размер извадка (Klaus, G., Ebner, H. 1971: 153), тъй като съдържа над 100 елемента.

Проучването е реализирано през месец март и април 2019 година.

Целта на анкетирването на родителите е насочена към отчитане равнището на формираност на литературни компетентности у учениците в началния етап на основната степен на образование.

Анкетните карти за родители съдържат обща част, включваща цел на изследването, предразполагане към доверие и инструкция за работа. В **част А** са включени твърдения за отговор съобразно петстепенна скала за оценка (много ниска, ниска, средна, висока, много висока), чрез която да се прецени в каква степен е усвоено даденото умение от ученика. Посочените твърдения са част от очакваните резултати по предмета български език и литература за I – IV клас. Част А включва твърдения, на основата на които да бъде направен сравнителен анализ между отговорите на изследваните групи лица.

Анкетната карта за родители включва част В – за изразяване на мнение относно дейностите, които улесняват формирането на литературни компетентности у тяхното дете. Част С – за изразяване на предпочитание към изброени литературни видове. И част D – включваща най-общи демографски характеристики, като пол, възраст, образование, родно място, училище и клас на ученика.

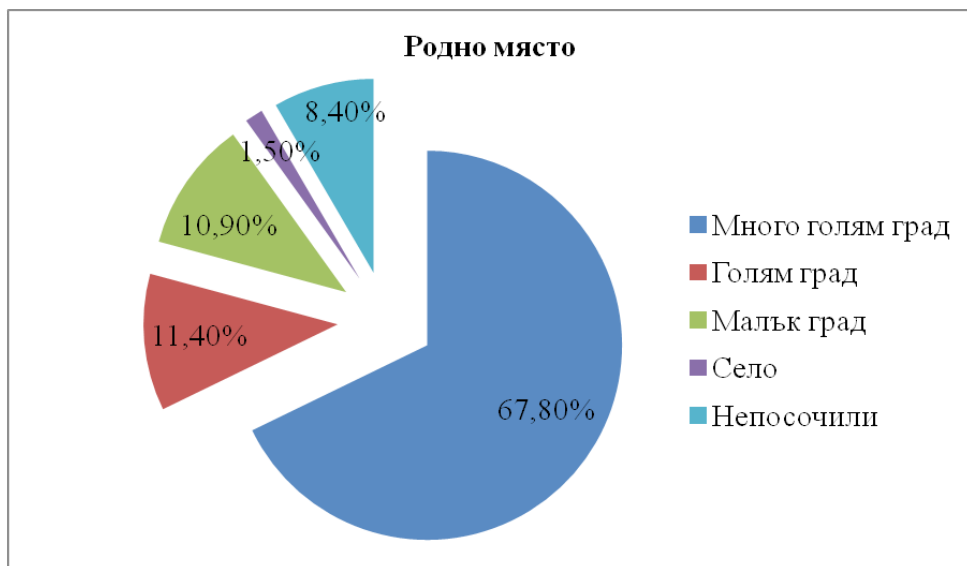
Направеното проучване е представително за страната.

Изследването на родители на ученици от I – IV клас включва общините Столична (район „Люлин“ – 56. СУ, 40. СУ и 137. СУ; район „Надежда“ – 101. СУ; район „Възраждане“ – 18. СУ; район „Младост“ – ЧУ „Меридиан 22“), Елин Пелин (СУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Столник), Бургас (СУ „Димчо Дебелянов“).

Обхватът на изследването на **родителите в страната** е разпределен по следния начин: от 56. СУ – 12,4% (25), от 101. СУ – 31,7% (64), от 137. СУ – 30,2% (61), от 18. СУ – 13,4% (27), от 40. СУ – 9,9% (20), от СУ „Димчо Дебелянов“, Бургас – 1% (2), от СУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Столник – 0,5 % (1), и от ЧУ „Меридиан 22“ – 0,5% (1). Има представители на ученици от основни и средни училища както от столицата, така и извън нея, а също и от едно частно училище.

Изследваните лица са родители на ученици **в началния етап** на основната степен на образование, съответно – от I клас 12,4% (25), от II клас 41,6% (84), от III клас 33,2% (67) и от IV клас 12,9% (26). Това разпределение ги прави подходяща група на изследвани лица, тъй като равномерно са обхванати родителите на ученици от всеки от класовете в начален етап.

Родното място на изследваните родители е много голям град 67,8% (137), голям град 11,4% (23), малък град 10,9% (22) и село 1,5% (3). Не са посочили 8,4% (17) от тях. Разпределението на процентите е концентрирано в избора на много голям град поради факта, че училищата се намират предимно в районите с по-многолюдно население спрямо по-малко населените места (виж диаграма 1).



Диаграма 1. Родно място на родителите на ученици в начален етап

Повечето от родителите са с висше **образование** – 61,9% (125), с полувисше образование са 5,9% (12), със средно образование са 24,8% (50) и с основно образование са 2,5% (5). Не са посочили 5% (10) от тях. Това означава, че изследването е проведено сред интелигентни хора, които държат на образованието на своите деца.

Възрастта на родителите е от 25 години до 51 години. Условно бихме могли да ги обособим в три основни групи: млада възраст от 25 до 35 г. – 28,8% (58); зряла възраст от 36 до 46 г. – 55,8% (113), и късна зрялост от 47 до 51 г. – 2,5% (5). Непосочили своята възраст са 12,9% (26) от тях. От получените числови данни ясно се вижда, че най-голям е процентът на родителите в зряла възраст, откъдето може да съдим, че получената информация от анкетите е дадена от опитни родители. Средната им възраст е 38 години.

Полът на родителите, които са се включили в изследването, е 78,2% (158) жени, 19,3% (39) мъже и 2,5% (5) не са посочили. В начална училищна възраст се формират основни навици за учене, с което са ангажирани предимно майките и бабите, тъй като естеството на работа е свързано не само с образование и възпитаване на младото поколение, но и с полагане на грижи около тяхното формиране като личности.

Значими **корелационни връзки** от 0,315** до 0,743** се наблюдават между всяко едно от **твърденията в Част А**, отнасящи се до степента на формираност на литературни компетентности у учениците от началния етап на

образование. Това потвърждава връзката и значимостта на всяко едно от твърденията с останалите и говори за съдържателна валидност на изследването.

Съществува значима корелационна връзка (от 0,201** до 0,388**) според родителите между **Класа на ученика** и почти всички **твърдения от Част А**, които са част от очакваните резултати по предмета български език и литература. Това означава, че отговорите, които са дали родителите на конкретните твърдения, се отнасят до класа, в който учи тяхното дете, и те ясно отразяват степента на формираност на литературни компетентности у учениците в началния етап на образование.

Други значими корелационни връзки (от 0,187** до 0,286**) според родителите се наблюдават между **Училището**, в което учи тяхното дете, и почти всички **твърдения от Част А**. Това означава, че постигането на по-високи резултати в обучението по български език и литература зависи от училището, в което се обучава ученикът.

Въпросът в **Част В** е свързан с изразяване на мнение относно **дейностите, които улесняват формирането на литературни компетентности** у тяхното дете.

Според родителите най-висок процент е получен при разговор върху съдържанието на текста 65,8% (133), задаване и отговаряне на въпроси по текста 56,4% (114), обяснение на случката 55% (111), упражнение в самостоятелно четене 53% (107) и насърчаване на четенето от препоръчаната литература за лятото и ваканциите 51,5% (104). По-малко от половината родители са посочили преразказване на прочетения текст 49,01% (99), изразяване на лично мнение относно прочетен текст 42,57 % (86), възприемане на текст, прочетен от възрастен 30,7 (62), препоръчване на допълнителна литература от родител 29,7 (60). Най-малък е процентът при интерпретиране на прочетен текст 19,8 (40), стимулиране на комуникацията с връстници относно дадено произведение 18,3 (37) и водене на читателски дневник 14,4% (29). Допълнени от родителите категории са „отделяне на повече време за четене“, „запознаване на детето с допълнителна литература, извън препоръчаната“, „участие в дискусии за обсъждане на противоречащи гледни точки под надзор на възрастен (дебати)“ и „спиране на наказанията от учител към ученик с писане и четене, за да се улесни процесът“.

Въпросът в **Част С** служи за изразяване на предпочитание към изброени **литературни видове**. Най-предпочитани според родителите на учениците в начален етап са приказка 79,2% (160) и гатанка 52,5% (106). Харесвани от учениците са още стихотворение 41,1% (83), роман за деца 40,6% (82), разказ 39,6% (80) и басня 30,2% (61). Процентното разпределение между посочените литературни видове е такова заради увлекателния характер на произведения и близостта им до детската същност. Най-малък избор са получили повест 6,93% (14), пословица 11,4% (23), народна песен 12,9% (26) и легенда 22,77 % (46). Това е така поради необходимостта от допълнителен размисъл върху прочетеното и подлагането му на съмнение.

В центъра на формиране на литературни компетентности в началния етап на основната степен на образование е умението на учениците да четат, възприемат и интерпретират кратки по обем и достъпни като съдържание значими произведения от българската и световната класика. Особено актуално е тренирането на уменията на учениците да четат с разбиране, което спомага за вникване в съдържанието на текста, самостоятелно изпълнение на поставените задачи, откриване посланието на автора и обогатяване личността на ученика.

Глобалните темите, включени в частта литературно обучение на учениците, се отнасят до литературните и фолклорните текстове, особеностите на художествения текст, читателски интереси / читателски опит / читателска култура / културна осъзнатост на учениците. Посочени са и компетентностите, които следва да се формират у учениците като очаквани резултати от обучението по български език и литература.

Следва разпределяне на твърденията от анкетната карта за родителите в **Част А** по **очаквани резултати и глобални теми** за всеки от класовете I клас, II клас, III клас, IV клас.

Твърденията от анкетната карта за родителите в Част А, които се отнасят до формираните в края на **I клас** литературни компетентности у учениците, включват знанията им за литературните и фолклорните текстове – номера А1, 8, 9, 10, 11 и 12, а тези, които се отнасят до формирането на читателски интереси, включват твърденията А2 и А23.

Умението да се разграничават по вид различни литературни и фолклорни произведения (А1), е формирано у учениците според родителите им във висока степен 43,1% (87), в много висока степен 11,4% (23), в средна степен 33,7% (68), в ниска степен 6,9% (14) и в много ниска степен 4% (8).

Умението да се отговаря устно на поставени въпроси, свързани със съдържанието на изучаваното произведение, като се привеждат аргументи (А8), е формирано у учениците според родителите им във висока степен 47,5% (96), в много висока степен 24,3% (49), в средна степен 23,8% (48), в ниска степен 3,5% (7) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се чете с разбиране текст от хартиена страница или дисплей (А9), е формирано у учениците според родителите им във висока степен 39,6% (80), в много висока степен 36,6% (74), в средна степен 20,8% (42), в ниска степен 2% (4) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се преразказва прочетено художествено произведение (А10), е формирано у учениците според родителите им във висока степен 44,6% (90), в много висока степен 18,3% (37), в средна степен 32,2% (65), в ниска степен 3% (6) и в много ниска степен 1% (2).

Нивото на владеене на четивната техника на учениците – чете правилно и с подходяща интонация (А11), според родителите е формирано във висока сте-

пен 34,7% (70), в много висока степен 33,7% (68), в средна степен 26,2% (53), в ниска степен 3,5% (7) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се рецитират детски стихотворения от български автори (A12), е формирано у учениците според родителите им в много висока степен 48,5% (98), във висока степен 30,2% (61), в средна степен 18,3% (37), в ниска степен 1,5% (3) и в много ниска степен 0,5% (1).

Умението на учениците да се ориентират в оформлението на книгата (корици, страници, илюстрации) (A2), според родителите е формирано в много висока степен 50,5% (102), във висока степен 35,6% (72), в средна степен 10,9% (22), в ниска степен 2% (4) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се споделят впечатления от изучавани или самостоятелно прочетени произведения (A23), е формирано у учениците според родителите им във висока степен 45% (91), в много висока степен 27,2% (55), в средна степен 21,8% (44), в ниска 4,5% (9) и в много ниска 0,5% (1).

От представените количествени резултати на посочените твърдения в Част А, от които следва да бъдат формирани умения и компетентности у учениците в **I клас** на началната степен на образование, може да обобщим, че преобладават оценки на родителите във високата степен за уменията на учениците да разграничават по вид различни литературни произведения, да отговарят устно на поставени въпроси, да четат с разбиране от хартиена страница или дисплей, да преразказват прочетено художествено произведение, да четат правилно и с подходяща интонация. Много висока оценка са дали родителите на своите деца за умението им да рецитират детски стихотворения. Спрямо нивото на формираност на читателски интереси у учениците родителите им са посочили много високи стойности за ориентирането им в оформлението на книгата и високи стойности за умението им да споделят впечатления от изучавани или самостоятелно прочетени произведения.

Твърденията от анкетната карта за родителите в Част А, които се отнасят до формираните в края на **II клас** литературни компетентности у учениците, включват знанията им за литературните и фолклорните текстове – номера А4, 5, 8, 13, 20, и формирането на читателски опит.

Умението на учениците да се ориентират в последователността на епизодите в развитието на действието (A4), според родителите е формирано във висока степен 47% (95), в много висока степен 26,7% (54), в средна степен 22,3% (45), в ниска степен 3% (6) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се открива значението на непознатите думи в контекста на изучаваното произведение (A5), според родителите е формирано в средна степен 43,1% (87), във висока степен 32,2% (65), в много висока степен 13,9% (28), в ниска степен 9,4% (19) и в много ниска степен 1,5% (3).

Умението на учениците да аргументират отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на художествения текст (A8), е формирано според родите-

лите във висока степен 47,5% (96), в много висока степен 24,3% (49), в средна степен 23,8% (48), в ниска степен 3,5% (7) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се съчинява писмен текст с помощта на словесна или визуална опора (A13), според родителите е формирано в средна степен 38,6% (78), във висока степен 37,1% (75), в много висока степен 11,9% (24), в ниска степен 9,9% (20) и в много ниска степен 1% (2).

Умението да се откриват повторение, изброяване, епитет и сравнение в изучавани произведения (A20), е формирано у учениците според родителите във висока степен 36,1% (73), в средна степен 28,2% (57), в много висока степен 19,3% (39), в ниска степен 11,9% (24) и в много ниска степен 3% (6).

От представените количествени резултати на посочените твърдения в Част А, от които следва да бъдат формирани умения и компетентности у учениците във **II клас** на началната степен на образование, може да обобщим, че преобладават оценки на родителите във високата степен, когато става въпрос за ориентиране в последователността на епизодите в развитието на действието, за аргументиране отговора на въпрос, свързан със съдържанието на художествения текст, и за откриване на повторение, изброяване и епитет в изучавани произведения. В средна степен са формирани уменията на учениците да откриват значението на непознатите думи и да съчиняват текст по визуална или словесна опора.

Твърденията от анкетната карта за родителите в Част А, които се отнасят до формираните в края на **III клас** литературни компетентности у учениците, включват знанията им за литературните и фолклорните текстове – номера A14, 15 и 19. Тези, които се отнасят до особеностите на художествения текст, са номера A3, 16, 17 и 22, а за читателската им култура – A18.

Умението на учениците да синтезират съдържанието на едно произведение в няколко думи (A14), е формирано у учениците според родителите в средна степен 40,1% (81), във висока степен 36,1% (73), в много висока степен 11,4% (23), в ниска степен 9,9% (20) и в много ниска степен 1% (2).

Умението на учениците да поставят заглавие на прочетен текст (A15), според родителите е формирано във висока степен 41,1% (83), в много висока степен 27,2% (55), в средна степен 23,3% (47), в ниска степен 5,9% (12) и в много ниска степен 0,5% (1).

Умението на учениците да съотнасят пословица към даден текст (A19), според родителите е формирано във висока степен 38,6% (78), в средна степен 30,2% (61), в много висока степен 14,9% (30), в ниска степен 9,9% (20) и в много ниска степен 5% (10).

Умението да се откриват образите на героите (A3), според родителите е формирано във висока степен 47,5% (96), в много висока степен 36,6% (74), в средна степен 12,4% (25), в ниска степен 2% (4) и в много ниска степен 1% (2).

Умението устно да се интерпретира прочетен авторски текст (A16), според родителите е формирано във висока степен 39,1% (79), в средна степен 35,1% (71),

в много висока степен 14,4% (29), в ниска степен 9,4% (19) и в много ниска степен 1% (2).

Умението писмено да се интерпретира прочетен авторски текст (A17), според родителите е формирано в средна степен 42,1% (85), във висока степен 33,2% (67), в много висока степен 8,9% (18), в ниска степен 12,9% (26) и в много ниска степен 2% (4).

Умението да се изразяват предпочитания към автори, заглавия и видове (жанрове) (A22), според родителите е формирано в средна степен 33,7% (68), във висока степен 33,2% (67), в много висока степен 18,3% (37), в ниска степен 10,9% (22) и в много ниска степен 3% (6).

Умение да се ползва справочна литература (енциклопедии, атласи, речници и др.) (A18), според родителите е формирано във висока степен 31,7% (64), в средна степен 28,2% (57), в много висока степен 21,3% (43), в ниска степен 14,4% (29) и в много ниска степен 3% (6).

От представените количествени резултати на посочените твърдения в Част А, от които следва да бъдат формирани умения и компетентности у учениците в **III клас** на началната степен на образование, може да обобщим, че преобладават оценки на родителите във високата степен, когато става въпрос учениците да синтезират съдържанието на едно произведение в няколко думи, да поставят заглавие на прочетен текст, да съотнасят пословица към даден текст, да откриват образите на героите, устно да интерпретират прочетен авторски текст и да ползват справочна литература (енциклопедии, атласи, речници и др.). В средна степен са формирани у учениците уменията писмено да интерпретират прочетен авторски текст и да изразяват предпочитания към автори, заглавия и видове (жанрове).

Твърденията от анкетната карта за родителите в Част А, които се отнасят до формираните в края на **IV клас** литературни компетентности у учениците, включват знанията им за литературните и фолклорните текстове – номер А7. Тези, които се отнасят до особеностите на художествения текст, са номера А6, а за културната осъзнатост на учениците – А21.

Умението да се откриват връзките между мотивите на поведение на героите и техните действия (А7), според родителите е формирано във висока степен 45% (91), в средна степен 31,2% (63), в много висока степен 16,8% (34), в ниска степен 5% (10) и в много ниска степен 2% (4).

Умението да се разграничава авторът на литературно произведение от неговия герой (А6), според родителите е формирано във висока степен 35,1% (71), в много висока степен 27,7% (56), в средна степен 27,2% (55), в ниска степен 6,9% (14) и в много ниска степен 3% (6).

Умението да се откриват основни белези на националната идентичност в самостоятелно прочетени художествени произведения (А21), според родителите е формирано в средна степен 40,1% (81), във висока степен 29,2% (59), в много висока степен 12,4% (25), в ниска степен 13,4% (27) и в много ниска степен 4% (8).

От представените количествени резултати на посочените твърдения в Част А, от които следва да бъдат формирани умения и компетентности у учениците в **IV клас** на началната степен на образование, може да обобщим, че преобладават оценки на родителите във високата степен, когато става въпрос да се откриват връзките между мотивите на поведение на героите и техните действия и да се разграничава авторът на литературно произведение от неговия герой. В средна степен са формирани уменията на учениците да откриват основни белези на националната идентичност в самостоятелно прочетени художествени произведения.

Според родителите **най-добре формирани у учениците** в начален етап са уменията на децата да се ориентират в оформлението на книгата (корици, страници, илюстрации) (Mean = 4,33), да рецитират детски стихотворения от български автори (Mean = 4,26), да откриват образите на героите (Mean = 4,17) и да четат с разбиране текст от хартиена страница или дисплей (Mean = 4,09).

В **най-ниска степен у учениците** според родителите им са формиранни уменията, свързани със следните очаквани резултати от обучението по български език и литература: да се откриват основни белези на националната идентичност в самостоятелно прочетени художествени произведения (Mean = 3,33), писмено да се интерпретира прочетен авторски текст (Mean = 3,34), да се открива значението на непознатите думи в контекста на изучаваното произведение (Mean = 3,48), да се синтезира съдържанието на едно произведение в няколко думи (Mean = 3,48), да се съотнася пословица към даден текст (Mean = 3,49) и да се съчинява писмен текст с помощта на словесна или визуална опора (Mean = 3,50).

Средната стойност (Mean) на твърденията в Част А при петстепенна скала за оценка (1 – много ниска, 2 – ниска, 3 – средна, 4 – висока, и 5 – много висока) е 3,75. Това означава, че според родителите равнището на формираност на литературни компетентности у учениците в началния етап на основната степен на образование е във висока степен. **Стандартното отклонение (Std. Deviation)** е 0,905.

Средната стойност (Mean) на твърденията в Част А съобразно постигането на очакваните резултати от обучението по български език и литература в отделните класове е следното – в I клас е 3,97, във II клас е 3,63, в III клас е 3,63 и в IV клас е 3,60. Това означава, че в най-висока степен са постигнати очакваните резултати от обучението на учениците в първи клас, следвано от втори и трети клас и накрая в четвърти клас.

Родителите на ученици от едни и същи класове са оценили своите деца в двете крайности, което е доказателство за различното ниво на формираност на литературни компетентности у всеки ученик, независимо от класа, и за обективност при изследването и оценяването на реалните възможности на децата според техните родители¹⁾.

БЕЛЕЖКИ

1. Изследванията са финансирани от средствата, отпуснати целево от държавния бюджет на СУ „Св. Климент Охридски“ за научни изследвания през 2019 г. Изследването е реализирано под научното ръководство на проф. д.п.н. Нели Иванова.

ЛИТЕРАТУРА

- Бижков, Г. (1996). *Теория и методика на дидактическите тестове*. София: Просвета.
- Бижков, Г. & Краевски, В. (1999). *Методология и методи на педагогическите изследвания*. София-Москва: Аскони-Издаг, Св. Климент Охридски.
- Иванова, Н. (2018). *Формирането на компетентности в обучението по български език и литература в I – IV клас. Педагогически подходи за формиране на езикови, литературни, комуникативноречеви и социолингвистични компетентности у учениците в начален етап на основната степен на образование*. София: РААБЕ България ЕООД.
- Клаус, Г. & Ебнер Х. (1971). *Основи на статистиката за психолози, педагози и социолози*. София: Наука и изкуство.
- Национален статистически институт (2019). URL: <http://www.nsi.bg/bg/content/3508> (дата на посещение: 05.04.2019 г.).
- Учебна програма по български език и литература за първи клас* (2015). МОН.
- Учебна програма по български език и литература за втори клас* (2016). МОН.
- Учебна програма по български език и литература за трети клас* (2017). МОН.
- Учебна програма по български език и литература за четвърти клас* (2018). МОН.

REFERENCES

- Bijkov, G. (1996). *Teoria i metodika na didacticheskite testove*. Sofia: Prosveta.
- Bijkov, G. & Kraevski, V. (1999). *Metodologia i metodi na pedagogicheskite izsledvania*. Sofia-Moskva: Askoni-Izdat, Sv. Kliment Ohridski.
- Ivanova, N. (2018) *Formiraneto na kompetentnosti v obuchenieto po bylgarski ezik i literature v I – IV klas. Pedagogicheski podhodi za formirane na ezikovi, literaturni, komunikativnorechevi i sociolingvistichni kompetentnosti u uchenicite v nachalen etap na osnovnata stepen na obrazovanie*. Sofia: RAABE Bylgaria EOOD.
- Klaus, G. & Ebner, H. (1971). *Osnovi na statistikata za psiholozi, pedagogi i sociolozi*. Sofia: Nauka i izkustvo.

Natsionalen statisticheski institut (2019). URL: <http://www.nsi.bg/bg/content/3508> (data na poseshenie: 05.04.2019 g.).

Uчебna programa po bylgarski ezik i literature za pyrvi klas (2015). MON.

Uчебna programa po bylgarski ezik i literature za vtori klas (2016). MON.

Uчебna programa po bylgarski ezik i literature za treti klas (2017). MON.

Uчебna programa po bylgarski ezik i literature za chetvyrti klas (2018). MON.

LEVEL OF FORMATION OF LITERARY COMPETENCE AT THE STUDENTS IN THE INITIAL STAGE OF PRIMARY EDUCATION ACCORDING TO THEIR PARENTS

Abstract. The Bulgarian language and the Bulgarian literature include two research areas. They are complex related and are part of one whole subject in the initial stage of the primary level of education. The formation of students' literary competence becomes possible by building them together with language, communication speech and socio-cultural competences. These are the four areas of competence, on which basis the curricula in Bulgarian language and literature for the 1th to 4th grade is developed. The reason for conducting this research among representatives of the parents is the fact that the closest social environment is a factor which stimulates the formation of literary competences and is environment that objectively evaluates the abilities and the progress of the students.

Keywords: literary competence; initial stage of basic education; comprehension reading

✉ **Ms. Desislava Todorova, PhD student**

Department of Didactics

Faculty of Education

University of Sofia

15, Tsar Osvoboditel Blvd.

1504 Sofia, Bulgaria

E-mail: desitodorova@mail.bg